

105401

25. mars 3.

Herr arkitekt E u g e n N i e l s e n .
Eckersbergsgaten 47, Oslo.

Jeg har med takk mottatt ditt brev av 23. ds. og returnerer med dette den avskrift av Langesunds Blad som du ba om å få tilbake. Det var bare et eneste lite ord som var blitt borte, men sandelig var det meningsforvirrende nok.

Bergsviks artikler^{er} i redaksjonen. Den om Castbergs utredning kommer over påske. Den andre - om de "ll" - vil vistnok ikke bli bruk idet man på det nåværende tidspunkt ikke ønsker å ta for hardt på disse ll som trass i sin gode mening ble tvunget til å gjøre avbikt. Det kan bli muligvis bli bruk for den siden. I krig og kjærlighet er alt tillatt !

Takk for hjelpen !

Vennlig hilsen

Antt. 11/19
N. 25/11
V. P. P.
H. P. P.

nr. 70

Artikkel i "Langesunds Blad" for 4.9.1940.

(Fra biskop B e r g g r a v s sikularskrivelse av august 1940 til prester og menighetsråd i Oslo bispedømme om de statsrettslige og moralske - kristelige forhold i den daværende situasjon).

NB. {
 "Derved at hele Norge nu er okkupert land - hvor krigstilstanden
 Valtså for/såvidt gjelder Haagerkonvensjonen blitt gjeldende rett her
 i landet. De deltagende i denne konvensjonen (1907-1910) har uttrykkel-
 lig forbundet seg til å overholde dens regler. Blandt dem som har
 forpliktet seg til dette er også Norge. [Kompetente norske rettautori-
 teter har bistått med å utrede hvad denne konvensjon nu innebærer
 for oss.

Haagerkonvensjonens paragraf 43 fastsetter at "den lovmessige makt faktisk er gått over til okkupanten, og denne skal ta enhver forholdsregel som beror på ham, for såvidt mulig å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv. Okkupanten skal herunder respektere de lover som gjelder i landet, med mindre det foreligger "absolutte hindringer derfor".

Vedkommende autoriteter uttalte herom: "Det er uomtvistelig at innen det besatte område går okkupasjonsmyndighetenes bestemmelse foran den ordinære norske regjerings(i London) bestemmelser. Den siste kan ikke ved noen forordning gyldig pålegge den norske befolkning å foreta eller undlate noe som okkupasjonsmakten forbyr eller forlanger, såfremt okkupasjonsmaktens påbud ikke ligger utenfor grensen av en okkupasjonsmyndighets rettslige beføielse. Herav er følgen at den heller ikke senere kan gjøre ansvar gjeldende mot norske borgere fordi disse ikke har rettet seg etter dens-regjeringsforholdsregler, når disse var i strid med okkupasjonsmyndighetenes

bestemmelser."

Om der i okkupasjonstiden innsettes norske forvaltningsorganer, har altså disse en dobbelt hjemmel. De har hjemmel etter norsk lov så langt denne fremdeles er gjeldene, og de har hjemmel med okkupasjonsmaktenes bifall selv om der blir fattet bestemmelser som går ut- over hittil gjeldene norsk rett. I siste instans er det nemlig ifølge Haagerkonvensjonen okkupasjonsmakten som er rettsstiftende, slik som det er bestemt i der Führer Erlass ved hans oppnevning av Reich-kommissar.

På følgende direkte spørsmål har de nevnte autoriteter gitt følgende svar:

Spørsmål 1: Er pålegg fra et norsk styre i okkupert område forpliktende for folk og institusjoner i dette område?

Svar: Ja, for så vidt de ligger innen rammen av norsk lov- givning eller er hjemlet ved gyldige bestemmelser av okkupasjonsmakten

Spørsmål 2: Er lover eller forordninger som efter 9. april 1940 utstedes av den norske regjering(i London) bindene for folk og insti- tusjoner i det okkuperte område?

Svar: Nei.

Av særlig interesse for oss er Haagerkonvensjonens paragraff 46, som lyder slik: "Familiens ære og rettigheter, individenes liv, den private eiendom, den religiøse overbevisning og religionsutøvelse skal respekteres. Privat eiendom kan ikke inndras."

Av alt dette følger at vi idag står under dobbelt rett: Grunn- loven (med andre norske lover) på den ene side - og på den annen side Haagerkonvensjonen og de av okkupasjonsmakten gitte forordninger. Disse har for såvidt også norsk rettshjemmel, som Norge offisielt har forpliktet seg til i allfall å underordne seg Haagerkonvensjonen. Vi befinner oss altså i en foreløbighetstilstand, hvor rettsforholdene i adskillige punkter er undergitt okkupantens skjønn. De rettslærde uttaler: "Der kan nok oppstilles visse almindelige regler herover. Men en må ha for øie at disse ikke kan diskuteres på like fot. En

kan ikke overfor en okkupasjonsstyrke si at det eller hint vil vi prosedere lom. Det finnes med andre ord ingen jevnbyrdighet. Den forståelse som okkupasjonsmyndighetene hevder, blir inntil videre den avgjørende."

Anderledes kan det bli når det er sluttet fred. Det som foran er sagt gjelder okkupasjonstiden.

Å være klar over disse faktiske forhold er av betydning også for ens samvittighetsstilling til makt og myndighet.

For den kristne og for ~~Gudsordet~~ kirken står Guds ord og den i Guds ord bundne samvittighet over all menneskelig makt og rett, hvis det blir konflikt i det aller dypeste. Men også for den kristne betyr det noe å vite hvad som er gjeldene og anerkjent rett - om enn midlertidig under tvangssituasjon og hva som er ren vilkårlighet. Jesus-som selv levet i et typisk "okkupert" land med dobbelt rettsgrunnlag gav flere ganger uttrykk for dette at hans disipler skulle gi keiseren hvad keiserens er, og at de skulle følge "skattepålæggerens" lov, men i de i innerste livsspørsmål alltid lyde Gud mer enn mennesker.

I grenseområde mellom det statslig-rettslige og det moralsk kristelige kan det bli tvistspørsmål, hvor det gjelder å ha en orientert og klar samvittighet, som må ta sin avgjørelse. Det er selvsagt adgang til også overfor okkupasjonsmakten å fremføre med styrke hvad en finner er rett og riktig. En skal ikke unødig forutsette at okkupasjonsmakten ikke vil følge retten så langt råd er.

Kirkerettslig følger av det anførte at også de beføielser som er tillagt kongemakten i Norges grunnlov vil kunne overtas i okkupasjonstiden av andre og med full rettsvirkning. Men som allerede Haagerkonvensjonen pekte på må der intet fastsette som ikke respekterer den religiøse overbevisning og religionsutøvelse. Det er ikke tegn til at noe sådant skulle være i noens tanker. Det er tvert imot okkupasjonsmaktens øverste representant tilsikret kirken full frihet, sålenge den holder seg fri for politisk formuleringer (tale i juni

1940).

Under slike blandede rettsforhold er det dobbelt viktig at det kristelige og det derpå byggede moralske liv ikke blir svekket og spittet. Det er en fristelse å la seg lamme og bli oppgitt. Når så meget annet suspenderes - og med rettslig virkekræft - da kan det lett smitte over på samvittigheten, så også den blir valen.

Oslo biskop Eivind B e r g g r a v .

ARKITEKT
EUGEN NIELSEN
M. N. A. L.
KONTOR:
THV. MEYERSGATE 71
TELF. 370314
PRIVAT:
ECKERSBERGSGATEN 47
TELF. 43560
44 31 63

OSLO 23/3-1953.

Herr generalsekretær Helge G r ø n s t a d.

c/o. Forbundet.

Kierschows gt. 5.

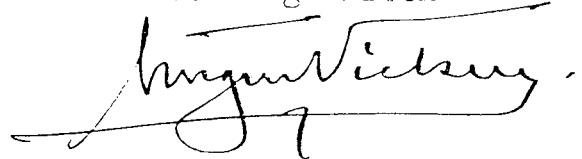
O s l o.

Jeg ber deg undskylde meg så meget at jeg ikke tidligere har besvart din skrivelse av 23. f. m.

Avskriften av B e r g g r a v s artikkel i Langesunds Blad for 4. sept. 1940 som du sendte meg ser ut som den er kommet fra meg. Jeg har imidlertid en annen også som begynner anderledes men forøvrig av samme innhold.

Jeg returnerer den du sendte meg og medsender den annen jeg har. Denne ønsker jeg imidlertid tilbakesendt efter at du har tatt behørig avskrift. Jeg har nemlig bare det ene eksemplar.

Med vennlig hilsen

2 bilag.